

Nr 574.

Av herr **Johansson** i Tväråselet, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 284, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

Den hjälp till det norrländska och framför allt det norrbottenska jordbruket, som föreslås i kungl. propositionen till innevarande års riksdag nr 284 angående prisreglerande åtgärder å jordbrukets område, kommer förvisso att hälsas med tillfredsställelse av jordbrukarna i dessa trakter. Emellertid synes den ökning i mjölkpriset för Norrbottens lantbrukare som genom de föreslagna åtgärderna skulle vinnas bliva något för liten. Enligt gjorda beräkningar kommer ökningen nämligen att stanna vid omkring 0.2 öre pr kg, vilket torde bliva väsentligt mindre än den ökning som genom statsmakternas åtgörande kan väntas inträda i andra delar av landet.

I sitt betänkande rörande utredningen om det norrländska jordbruket har statens jordbruksnämnd betonat, att jordbrukets produktionsförhållanden i Norrbotten äro synnerligen ogynnsamma och att därför särskilda åtgärder för jordbrukets upphjälpande där torde vara nödvändiga. De av nämnden föreslagna och i propositionen förordade åtgärderna synas emellertid icke vara tillfyllest. Särskilt må framhållas gentemot nämndens uttalande att det förutsattes att bidraget till produktmjölken skall delvis användas till byggande av mejerier m. m., att därigenom icke vinnes någon hjälp för jordbrukarna, då mjölkpriset givetvis sjunker i samma mån som medel avsedda för prisutjämning tages i anspråk för andra ändamål. En ändring i grunderna för utjämningsbidragets storlek, varigenom stödet ökades för jordbruket i detta län, torde knappast kunna erhållas. Andra vägar som äro närmare motiverade i vidfogade bilaga synas i stället böra beträdas. (Bil. A.)

I anslutning till ovanstående hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av kungl. propositionen nr 284 angående prisreglerande åtgärder måtte uttala att Norrbottens jordbrukare från de samlade prisutjämningsmedlen skola tillföras ett belopp motsvarande ett öre för kg. avgiftspliktig mjölk att utgå på annat sätt än i form av prisutjämningsbidrag för produktmjölk eller därest detta förslag ej anses lämpligt,

att ett belopp motsvarande ett öre för kg. avgiftspliktig mjölk avsättes till en fond för Norrbotten att användas utan återbetalningsskyldighet för om- och nybyggnad av mejerier samt maskinanskaffning vilka medel må tagas i bruk, sedan

erforderlig byggnadsplan, ritningar och kostnadsberäkningar m. m. upprättats av Norrbottens läns producentförening i samarbete med Svenska mejeriernas riksförening och efter godkännande av Statens jordbruksnämnd.

Stockholm den 21 april 1937.

Johan Johansson,

Tväråselet.

Bil. A.

P. M. angående mjölkregleringen i Norrbotten.

Norrbottens läns Producentförening, som tagit del av den vidlyftiga och grundliga utredning, som Statens jordbruksnämnd verkställt rörande det norrländska jordbruket, finner det glädjande, att jordbruksnämnden därvid kommit till de resultat, att det norrländska och särskilt det norrbottniska jordbruket arbetar under synnerligen svåra förhållanden, vilket är överensstämmande med de faktiska förhållandena. Det är glädjande av den anledningen, att en riktig uppfattning om det faktiska läget utgör en nödvändig förutsättning för vidtagande av erforderliga åtgärder till avhjälpande av rådande missförhållanden.

Producentföreningen, som ävenledes tagit del av det yttrande i ärendet, som avgivits av Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, instämmer i de synpunkter, som i yttrandet framhållits, och understryker särskilt vad förvaltningsutskottet yttrat angående jordbruksnämndens förslag till jordbrukets upphjälpande såsom varande ett steg i rätt riktning, men å andra sidan står det klart för producentföreningen liksom för förvaltningsutskottet, att såväl de av jordbruksnämnden föreslagna *tillfälliga* som de *på lång sikt verkande* stödåtgärderna, med hänsyn till det norrbottniska jordbrukets läge f. n. och de ogynnsamma betingelserna för dess bedrivande överhuvud taget, äro otillräckliga för att såväl tillfälligt som varaktigt säkra en tryggad utkomst för länets jordbrukare.

I annat sammanhang behandlar producentföreningen de förslag till åtgärder, som mera varaktigt kunna vara ägnade att stödja det norrbottniska jordbruket.

Här skall endast i korthet beröras de förslag, som stå i samband med mjölkregleringen.

Utan tvekan kan sägas, att mjölkregleringen varit ett stöd för Norrbottens jordbrukare, i all synnerhet sedan hänsyn tagits till att mjölkregleringen bör vara anpassad efter lokala förhållanden för att de olika landsändarna skola få en någorlunda jämförlig nytta av densamma.

Jordbruksnämndens förslag till jämkningar i mjölkregleringen är välbetänkt ur den synpunkten, att en avvägning ägt rum, som är ägnad att tillgodose kravet på ett efter olika landsdelars behov avpassat stöd. Vidare skall

erkännas, att jordbruksnämndens förslag att tillföra produktmjölken ett särskilt stöd av 2.5 öre per kg. verkar i den riktningen, att prisutjämningsbidraget för kg produktmjölk blir mera jämnt fördelat under årets olika månader, varigenom icke önskvärda kastningar i prisutjämningsbidragets storlek åtminstone i någon mån förhindras.

Någon förbättring gent emot nu gällande reglering innebär förslaget knappast. Visserligen skulle prisutjämningsbidragets storlek enligt 1936 års siffror ökas med 0.2 öre för kg. men med kännedom om produktionens fluktuationer i Norrbotten, beroende bl. a. på hur foderskörden utfaller, och därmed följande förändringar i P-mjölksprocenten kan den föreslagna anordningen lätt förbytas i ett *minskat stöd för mejerihanteringen i dess helhet*.

Enligt jordbruksnämndens utredning har fastslagits, att produktionskostnaderna i Norrland och särskilt i Norrbotten äro och måste med nödvändighet förbli högre än i landet i dess helhet, även om mycket av vad som kan göras för produktionens förbilligande blir gjort.

Under sådana förhållanden, och då det även är ostritt att mejerikostnaderna ävensom leverantörernas transportkostnader med nödvändighet måste bli jämförelsevis höga i ett så vidsträckt område som Norrbotten, torde det ligga i öppen dag, att stöd erfordras ej allenast för produktmjölken utan även mjölkproduktionen i dess helhet, därest verklig hjälp åt jordbruket i Norrbotten avses.

Principiellt sett tager den nuvarande anordningen — med ett tilläggsbelopp till mjölkregleringen beräknat efter 1 öre för kg. avgiftspliktig mjölk — sikte på detta förhållande, ehuru beloppet med nuvarande bestämmelser ej kan inordnas i regleringen på annat sätt än i form av prisutjämningsbidrag för produktmjölken.

På grund av förhållandet mellan P-mjölk och K-mjölk i Norrbotten kan därigenom prisutjämningsbidraget för kg P-mjölk vissa månader uppnå en icke önskvärd storlek, som i viss mån verkar missvisande för det stora flertalet leverantörer.

Producentföreningen anser emellertid, att jordbruksnämndens förslag är väl avvägt i vad det gäller tillgodoseende av prisutjämnningen mellan K-mjölk och P-mjölk, men producentföreningen måste samtidigt beklaga, att det av nämnden konstaterade ogynnsamma ekonomiska läget i Norrbotten ej föranlett densamma att föreslå ytterligare stöd till mejerihanteringsens upphjälpande.

Det kan framhållas, att mejerihanteringen i Norrbotten f. n. arbetar under ganska ogynnsamma förhållanden beroende bl. a. på att mejerierna i många fall dels ha så liten invägning, att driftskostnaderna bli onödigt höga och dels äro bristfälligt utrustade, varigenom produkttillverkningen försvåras.

De små mejerierheterna hade säkerligen i de flesta fall sitt berättigande med de vägförhållanden och transportförhållanden m. m., som voro rådande, när den för 30—40 år sedan upprättades, men de motsvara givetvis ej nutida fordringar vare sig i fråga om utrustning eller driftsekonomi.

Producentföreningen har länge uppmärksammat detta förhållande och är nu genom flerårigt arbete i färd med att lyckas få till stånd en fusion, varigenom det skulle bli möjligt att, där så lämpligen bör ske, åstadkomma en centralisering samt att i övrigt rationalisera mejerihanteringen. Härigenom står åtskilligt att vinna, även om de stora avstånden omöjliggöra sammanförandet av mjölken i mejerier av mest ekonomisk storlek. Även om en del äldre mejerier ligga ovanligt nära varandra och utan vidare kunna sammanföras i större enheter, därest leverantörerna kunna förmås att vara med om en dylik anordning, så äro likväl avstånden i många fall så stora, att leverantörerna få transportera sin mjölk 5—6 mil. I dylika fall kan det ej bli

tal om centralisering. Tvärtom torde i vissa fall böra övervägas, huruvida ej skumningsstationer böra anläggas för att möjliggöra för avlägset boende att få avsättning för sin mjölk.

Till följd av den planerade centraliseringen och rationaliseringen erfordras inom den allra närmaste framtiden ganska vittomfattande nybyggnads- och reparationsverksamhet samt maskinanskaffning. Så torde exempelvis åtminstone fem mejerier med det snaraste böra nybyggas, andra erfordra viss renovering och förbättrade maskiner. Vidare torde det vara ofrånkomligt att anlägga endera skumningsstationer eller mindre mejerianläggningar på ett par ställen i länets inbygd för att bereda avsättning för den ökade mjölkproduktionen därstädes.

Denna byggnadsverksamhet i förening med inlösen och nedläggande av äldre mejerier är nödvändig och ofrånkomlig inom en snar framtid, men den kommer att draga en kostnad, som hårt kommer att belasta de norrbottniska jordbrukarna. Därest jordbruksnämnden anvisat en framkomlig väg för finansiering av denna verksamhet, hade den därmed åstadkommit en verksam hjälp, som verkat både snabbt och på lång sikt.

Visserligen förutsätter nämnden, att bidraget till produktmjölken skall delvis användas för ändamålet, men därigenom inträder ingen förbättring utan tvärtom en försämring av mjölkregleringen i jämförelse med nuvarande anordning. Detta torde i än högre grad bli fallet, enär de fonderade medel, som tillförts mjölkregleringen under år 1936 synas vara förbrukade, varför prisutjämningsbidraget i motsvarande grad kommer att sjunka.

På grund av de höga produktionskostnaderna i Norrbotten i förening med erforderligt nybyggnads- och nydaningsarbete inom mejerihanteringen är det påtagligt, att ytterligare medel måste tillföras mjölkregleringen, därest verklig hjälp skall kunna lämnas Norrbottens jordbrukare på det område, som f. n. har den allra största betydelse för deras utkomst, nämligen mejerihanteringen. Detta synes producentföreningen kunna ske förslagsvis på två sätt, varvid i båda fallen jordbruksnämndens förslag förutsättes såsom underlag:

1) att mjölkregleringen tillföres ett belopp motsvarande ett öre för kg avgiftspliktig mjölk att utgå på annat sätt än i form av prisutjämningsbidrag för produktmjölk,

2) att, därest ovanstående förslag ej anses lämpligt, ett belopp motsvarande ett öre för kg avgiftspliktig mjölk avsättes till en fond för Norrbotten att användas utan återbetalningsskyldighet för om- och nybyggnad av mejerier samt maskinanskaffning. Medlen föreslås att tagas i bruk, sedan erforderlig byggnadsplan, ritningar och kostnadsberäkningar m. m. upprättats av producentföreningen i samarbete med Svenska mejeriernas riksförening och efter godkännande av Statens jordbruksnämnd.

Förutom det direkta stöd denna anordning medför skulle den dessutom medföra, att centraliseringen vore mycket lättare att genomföra. Visserligen har centraliserings- och rationaliseringstanken tack vare flerårig propagandaverksamhet och ändrade förhållanden börjat slå igenom, men det torde erbjuda åtskilliga svårigheter att på frivillighetens väg kunna genomföra erforderlig centralisering.

Finge däremot anslag tagas i bruk efter av Statens jordbruksnämnd godkänd plan, skulle leverantörerna säkerligen vara lättare att ena, och mejerihanteringen skulle därigenom kunna rationaliseras på ett sätt, som för lång tid framåt skulle bli till stort gagn för Norrbottens jordbrukare.